

Sirijus 66

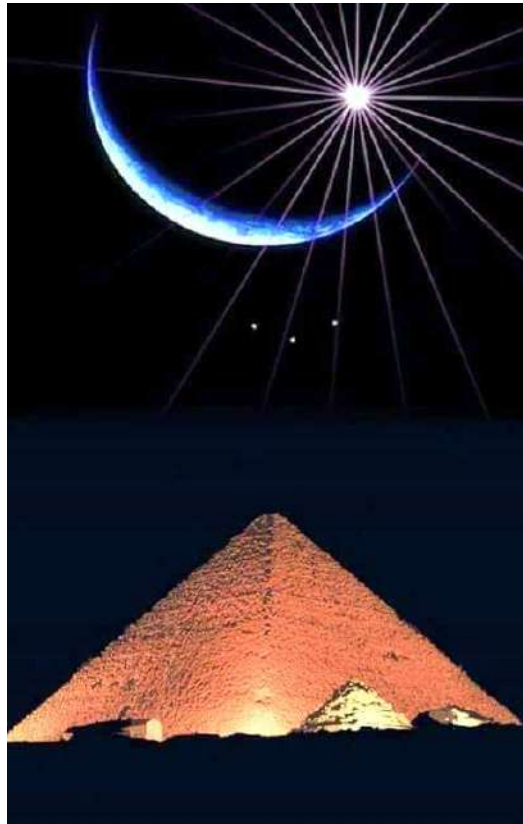
Broj 66, godina XVI, 28. novembar 2025. godine

Poštovana braćo,
u ove sumorne dane koji najavljuju dolazak zime,
pripremili smo vam novi Sirijus.
Tako ćete imati šta da čitate a verujemo da će neki od vas
dobiti želju i da sami nešto napišu.
To je u krajnjoj liniji i cilj našeg rada.
Pozdrav...

- [66-1 Doza čini otrov – instrukcija o sujeti](#)
- [66-2 Ekspert](#)
- [66-3 Dva kamena](#)
- [66-4 Sloboda, Jednakost, Bratstvo](#)
- [66-5 Masonerija između javnog i tajnog: može li tajna opstati u digitalnom dobu?](#)

66-1 Doza čini otrov – instrukcija o sujeti

Misli i ideje i njihovo iznošenje, razmena i evaluacija pokretač su ljudske civilizacije. Ove božanske osobine imamo zahvaljujući neiscrpnj mudrosti Velikog arihekte i mi smo dužni da ih koristimo, negujemo i čuvamo. Različiti koncepti do kojih dolazimo su bezvredni bez onoga ko ih čuje i razume. Mogućnost slušanja, razumevanja i spoznaje često bivaju sputani destruktivnim osobinama u nama, jer, da bismo razmenjivali mišljenje, moramo krenuti od premise da postoji šansa i da smo u krivu, od premise koja otvara vrata istinskoj mudrosti – kako se boriti sa sopstvenom sujetom. Obraćanje poštovanoj Loži prilikom afilecije započeo sam s nekoliko rečenica kojima sam namenio ulogu temelja na kojem ću napisati ovo promišljanje.

Ponoviću ih...

Bratstvo nas uči da gradimo i da uzdižemo, i sebe i svet oko nas, svakim činom i svakom rečju. Uči nas i da razumemo tišinu, i da čujemo neizgovoreno. Podučava nas samospoznaji i razumevanju naše uloge u univerzalnom planu izgradnje. Podseća nas na važnost uravnoteženog osećaja sopstvene vrednosti i tome da se čast zaslužuje isključivo kroz delovanje u skadu sa vrlinama. Podseća nas da se harmonijom, umerenošću i skromnošću može suprotstaviti ljudskim manama koje nas udaljavaju od razvoja unutrašnjih vrlina i sklada u zajednici.

U najširem smislu, sujeta se vezuje za opsesiju sobom, sopstvenim izgledom, dostignućima ili društvenim statusom. Ona je, po Frojdu, zaštitni mehanizam koji kompenzuje unutrašnju nesigurnost (ili prazninu) kroz preterano isticanje svog uspeha ili statusa u nastojanju da se dobije potvrda od sredine. Psiholozi razlikuju adaptivnu i disfunkcionalnu dimenziju sujete. Umerena potreba za validacijom može podstaći jedinku da napreduje, ali prerastanjem u prekomerni oblik može se ispoljavati i kao konstantna potreba za perfekcijom u cilju dobijanja priznanja, neprijateljskog stava prema drugima iz straha od nadmašivanja i, na kraju, do fokusiranja na sebe uz potiskivanje sposobnosti da se prepoznaju i razumeju potrebe drugih. Kao koncept ima duboke korene u istoriji ljudske misli, kroz sve epohe. Od antike, preko introspektivnog usmerenja na Boga tokom srednjeg veka, renesanse, prosvetiteljstva kada razum postaje najvažnije oruđe samospoznaje, preko Kantovog koncepta moralne autonomije, pa sve do današnjice, kada su društvene mreže preuzele ulogu indikatora socijalne potvrde na način da omogućavaju korisnicama da kreiraju pažljivo osmišljenu verziju sebe i da se u virtuelnoj areni socijalnog poređenja suoče sa idealizovanim prikazima drugih.

Sujeta je suptilna i ne prepoznaje se lako jer se može maskirati u težnju za postignućima. Ona je hrana drugim destruktivnim osobinama. Sa njom su u tesnoj vezi oholost, zavist i sebičnost, osobine sa kojima deli isti koren – preteranu vezanost za ego i sliku o sebi. Kada osoba ne dođe do željenog priznanja ili se suoči sa neuspehom sujeta inicira ogorčenost. Sujeta često deluje i kao unutrašnji motivator za pohlepu i sticanje materijalnih ili društvenih "trofeja" koji bi trebalo da potvrde vrednost sebe u očima drugih. Ona zaslepljuje i prisiljava na identifikaciju sa maskom stvorenom za spoljašnji svet.

Sujetu, koja je samo jedan od izazova koji svaki brat mora prevazići na svom putu samospoznaje i duhovnog napretka pokušaću da istražim kroz prizmu moralnog razvoja i etike vrlina – dakle uz pomoć Aristotelovog racionalnog i analitičkog pristupa, kombinovanog sa težnjom za harmonijom, moralnom čistotom i samodisciplinom, odnosno pitagorejskom Harmoničkom filozofijom. Ova dva pravca imaju različit pristup ovom univerzalnom problemu i načinu za njegovo prevazilaženje. Naše je da izmerimo u kojoj meri integracija ove dve perspektive pruža praktične smernice za život i rad na samome sebi. Aristotel je u svojim delima istraživao razne ljudske osobine, sujetu (grč. kenodoksia, prazna čast) direktno nije definisao, ali se u njegovim raspravama javlja kao ekcesna manifestacija ponosa, oblik arogancije, odnosno predimenzionirani osećaj sopstvene vrednosti (često bez stvarnog osnova) i ona predstavlja odraz nesklada između razuma i emocija. Nasuprot sujeti, Aristotel izdvaja vrlinu samopoštovanja i osećaja dostojanstva kod osobe koja pravilno procenjuje sopstvene zasluge (grč. megalopsihija), osećaja koji je balansiran i utemeljen u realnosti. Samopoštovanje doprinosi harmoničnom suživotu time što nam omogućuje da cenimo sebe i da prepoznavamo vrednost drugih. Međutim, Aristotel i nedostatak sujete smatra manom, jer je poistovećuje sa lažnom skromnošću i nedostatkom samopoštovanja. Za Aristotela, vrlina leži u tome da se postigne prava mera. U svom delu Etika Nikomahova on sugeriše da vrline leže u Zlatnoj sredini između dve krajnosti (doktrina sredine), koja omogućuje čoveku da bude svestan svojih kvaliteta, ali bez potrebe da ih nameće drugima ili da ih preuveličava. Aristotel sreću ne vidi kao emociju već kao aktivnost duše u skladu sa

vrlinom, postignutu kroz usklađenost razuma i moralnih principa. Vrline deli na karakter i moral s jedne i intelekt i znanje s druge strane, uz razboritost koju smatra ključnom intelektualnom vrlinom. Ova podela koren ima u Platonovoj podeli filozofije na fiziku, etiku i dijalektiku, a koja je i Albertu Pajku poslužila kao osnova za podelu ljudske duše na dijalektički i etički deo, podelu koja rezultuje tvrdnjom da mnogi dobri masoni (etika) još uvek nisu inicirani (dijalektika), a naša etika je razlog zbog kojeg smo i prepoznati kao slobodni zidari i inicijacijom postali deo bratskog lanca.

Dakle, po Aristotelu vrline se ne stiču urođeno, već kroz naviku i uvežbavanje, a delovanje u skladu sa vrlinama stvara obrasce ponašanja koji postaju deo karaktera osobe. Pitagora je, s druge strane, svet posmatrao kroz prizmu harmonije i brojeva, verujući da univerzum funkcioniše po preciznim zakonima koji odražavaju sklad i red. Ovaj ideal podrazumeva usklađenost između tela, uma i duše i sujeta bi se mogla definisati kao stanje u kojem ego dominira duhovnim principima i kada jedinka teži sopstvenoj slavi i priznanjima umesto zajedničkom boljitku, stvarajući disonancu unutar sebe i svog odnosa sa poretkom univerzuma. Dakle, osoba vođena sujetom ne može biti u harmoniji ni sa sobom, ni sa drugima, jer sujeta stvara konflikt između unutrašnjih i spoljašnjih vrednosti. Pitagorino učenje naglašava značaj samodiscipline, asketizma i introspekcije.

Ćutanjem kao načinom za smirivanje ega i preusmeravanjem fokusa na vezu između unutrašnjeg sveta i univerzalnih principa;

Reflektovanjem svojih postupaka i njihovom analizom;

Umerenosti u mislima i delima i nesebičnim delovanjem na društvo u celini.

Aristotel i Pitagora su pripadali različitim filozofskim tradicijama i nisu imali isti pristup u razumevanju sujete i njenom prevazilaženju, ali su je obojica prepoznali kao remetilački faktor, prepreku razvoju i smatraju je disfunkcionalnom osobinom koja udaljava čoveka od viših ciljeva, bilo da su to moralne vrline ili harmonija sa univerzumom. Obojica ističu potrebu za radom na sebi, po Aristotelu kroz proces moralnog obrazovanja, a po Pitagori kroz meditaciju i duhovnu disciplinu. Po Aristotelu sujeta je moralni porok, krajnost koja odstupa od zlatne sredine, po Pitagori manifestacija disharmonije u kojoj egoizam narušava univerzalni poredak. Prevazilaženje sujete, po Aristotelu, vodi postizanju individualne sreće kroz razvoj vrlina što bi trebalo da omogući ostvarivanje potencijala. Po Pitagori cilj je dublja harmonija sa univerzumom.

Koliko mogu da razumem, racionalni balans i duhovna harmonija nisu suprotstavljeni i njihova sinteza nudi smernice koje su duboko povezane s masonskim principima koji pozivaju na promišljanje, na rad na sebi i na pravično delovanje. Pozivaju na delovanje ka dostizanju harmonije unutar bratstva i težnju ka duhovnom skladu. Takođe, pružaju sveobuhvatan pristup za usklađivanje individualnih ambicija i viših ideala i otvaraju put ka solidarnosti i zajedništvu. Kao što sam na početku naveo, umerena potreba za validacijom može podstaći jedinku da se trudi i da napreduje, ali prekomerna sujeta može imati posledice po mentalno zdravlje, usko je povezana i sa narcisizmom, psihološkim stanjem koje karakteriše preterana potreba za divljenjem u kojem sujeta postaje centralna

osobina ličnosti, što dovodi do problema u odnosu sa drugim ljudima i potom do osećaja usamljenosti. Ključ za prevazileženje sujete je jedna od tri jednostavne rečenice uklesanih na ulazu u Apolonov hram u Delfima. Ona poziva na introspekciju, podseća na granice ljudskog bića i motiviše na razumevanje sopstvenih sposobnosti. Sokrat je tu jednostavnu rečenicu uzeo kao centralnu tačku svog filozofskog metoda. Platonu je predstavljala ključ za razumevanje univerzuma i interpretaciju poziva na razumevanje ljudske prirode i odnosa sa božanskim principima. Za Pitagoru i njegove sledbenike ona predstavlja antitezis sujete i osnovnu metodu za postizanje unutrašnje ravnoteže i duhovne prosvetljenosti. Na kraju, Aristotel i Pitagora nas podsećaju na univerzalnu istinu – samo onaj ko pobedi sjetu može pronaći put ka samospoznaji i doprineti opštem dobru. Kombinujući razumevanje, vrlinu i duhovni sklad, dosežemo harmoniju koja karakteriše naš lični put i zajednički rad u svetlosti.

Prevazilaženjem sujete dobijamo slobodu od tuđih sudova i lanaca ega koji nas vezuju za nesikrenu samoprezentaciju i površne vrednosti.

Prevazilažanjem sujete razumemo i prihvatamo univerzalnu jednakost koja nas oslobađa od potrebe za poređenjem.

Prevazilaženjem sujete omogućavamo iskrene odnose zasnovane na empatiji i razumevanju i u duhu bratstva radimo na sebi, ne da bismo nadmašili druge već da bismo zajedno rasli.

Br. S.D.P. MKU,

PL Đorđe Vajfert, VNLS
Na Orijentu Beograd,

27.02.6025. GIS

Ἐγγύα πάρα δ'ἄτη – (Egua para date). Zalog donosi propast. Upozorenje o opreznosti u donošenju odluka i preuzimanju obaveza, jer loše procene mogu imati ozbiljne posledice.

Μηδὲν ἄγαν – (Miden agan). Ništa previše – promoviše umerenost i izbegavanje ekstrema u svim aspektima života.

Γνῶθι σαυτόν – (Gnoti sauton). Upoznaj sebe. Poziva na introspektivno razumevanje, što je temelj filozofske misli i etičkog ponašanja.

66-2 Ekspert

Mačevi u izlogu jedne radnje u Toledu (Španija)

Zahvaljujući ljubaznosti i poverenju Braće povereno mi je mesto u Starešinstvu naše Poštovane Lože na čemu sam im beskrajno zahvalan. I naravno, bilo je potpuno očigledno da se moram koncentrisati na poverenu mi ulogu, a šta bi bilo efikasnije nego sam Rad na tu temu. Jedna od prvih stvari na koju sam naišao u svojim istraživanjima na ovu temu je da se u francuskoj terminologiji Mačonoša naziva Ekspert, što mi je samo probudilo interesovanje jer sama ta reč, od latinske reči Expetrus znači stručnjak, znalac, veštak u nečemu, a naročito - onaj koji vrši veštačenje nečega. U "Masonskom rečniku" Danijela Ligua kao Mačonoša je označen brat koji stoji ispred vrata Lože i ima zadatak da proverava ispravnost braće koja dolaze u Ložu, što sa današnjom ulogom Mačonoše nema previše sličnosti. Ali, zato uloga Eksperta je nešto potpuno drugo, i predstavlja upravo ono što se u našoj Obedijenciji poklapa sa ulogom Mačonoše. Pretpostavljam da je većina onoga što ću navesti u sledećim redovima poznato Braći, ali mislim da može jako biti interesantno podsetiti se na to.

Poreklo funkcije Mačonoše ili Eksperta (koristiću u daljem tekstu naziv Mačonoša koji je prihvaćen u našoj Obedijenciji) beleži se oko 1750 godine, kada se smatra da su Lože osetile potrebu da u Loži postoji oficir koji se kreće po Hramu, raspolaže alatima u Hramu, aktivno učestvuje u inicijacijama i ostalim aktivnostima. Po nekim izvorima do tog vremena u Ložama je postojao "Grozni Brat" onaj koji je bio nepotkupljiv i nemilosrdan čuvar Obreda. Mačonoša predstavlja naslednika te tradicije. Svi znamo šta čini Ložu. Mačonoša nije jedno od pet Svetlosti lože (tri male svetlosti, ČS, ...) ali je

jedan od oficira koji je, u Drevnom i prihvaćenom škotskom obradu čine pravednom i savršenom.

Koja je uloga Mačonoše? On je čuvar rituala i učestvuje u vođenju ceremonija. On po naređenju ČS otvara knjigu Svetog zakona, postavlja Šestar i Ugaonik u pravilan položaj prema stepenima, otvara i zatvara Radni tepih. Prati ČS dok ulazi u Hram. Izlazi iz Hrama bez znaka, ali okrenut prema Istoku. Aktivno učestvuje sa Obrednikom u otvaranju Lože. Njegov zadatak je da u slučaju potrebe zamenjuje Drugog nadzornika. Uverava se i u masonski kvalitet posetilaca. On priprema i vodi testove. Uvodi i prati Inicijante na njihovim putovanjima. Sakuplja kuglice u procesu Balotaže, i prisustvuje njihovom brojanju. On je taj koji uči nove znakove i hvatove. Njegovo mesto se nalazi u Severnoj koloni, pored Sekretara. U Drevnom i prihvaćenom škotskom obredu lentu Mačonoše krasi: Mač ukršten sa Lenjirom i Svevideće Oko. U francuskoj masoneriji na lenti se često nalazi i klas. Mačonoša priprema i sprovodi ceremonije, i ne samo da je upoznat sa Ritualom već treba biti u stanju da proceni i objasni značenje svakog njegovog elementa. On obezbeđuje ispravnost alata u Loži, i po potrebi njihovu zamenu i nabavku. Mačonoša se smatra gospodarom prelaznih faza koje od Inicijanta čini Učenika a od Učenika čini Pomoćnika.

Kao što sam ranije rekao, znaci koji krasi njegovu lentu, i simbolički predstavljaju Mačonošu i njegove dužnosti su - Svevideće Oko, 24-oro colni lenjir, nekada Klasje i Mač.

OKO - Mačonoša mora videti, posmatrati i zabeležiti nesmetano odvijanje rituala ali da prati rad ostalih učesnika, ne dozvoljavajući sebi da ih osuđuje ili ispravlja. Mora bit skroman i da eventualne primedbe radi poboljšanja daje u privatnom okruženju (pravila oblačenje, poštovanje tišine, stav pri otvaranju i zatvaranju Lože, način komunikacije, obraćanja u Loži).

24-oro colni LENJIR - simbolizuje ispravnost i preciznost, da moramo korisno da koristimo sve sate dana. Lenjir predstavlja bipolarni alat koji može produžiti liniju beskonačno u oba smera.. Pomaže da se simbolizuje apsolutno i relativno, da se kombinuju stvarni i duhovni svet, tako da inicirani izabere ezoterični put dostižući broj 3. 24 podeoka simbolizuju solarne sate, osiguravajući da se svaki sat našeg dana koristi i potroši na usavršavanje. Instrument je za precizno utvrđivanje planova zgrade i njenu konstrukciju.

KLASOVI - Ukršteni, klasovi nas podsećaju da sve umire i ponovo se rađa. Iz mrtvog i trulog semena život izvire, stvara se novi klip.

MAČ - Namerno sam ostavio ovaj simbol za kraj, kao ono što Mačonoši daje ime. Ima ga na lenti i u rukama i predstavlja značajan simbol. Kratko ću se osvrnuti na opštu simboliku mača. Potiče iz bronzanog doba. I oduvek je imao značajnu simboličku konotaciju. U staro doba mač između muškarca i žene na krevetu bio je simbol čednosti. Egipćani su u vreme vladavine Ramzesa predstavljali Faraona sa podignutom rukom kako prima mač od boga kao simbol božje vlasti. Po kineskoj tradiciji kada kineskinja sanja da izvlači mač to simboliše da će roditi dete. U ženskim snovima sanjanje mača predstavlja znak sreće, dok u snovima muškarca

on najavljuje smrt žene. U Japanu samuraji su imali dva mača dugi i kratki (katanu i wakizaši) koji su predstavljali simbol njihovog društvenog statusa.. U Indiji je predstavljao simbol duhovnog ratovanja, borbe protiv neznanja za dostizanje znanja i čiste svetlosti (mač Ušnau), dok se za iNdrin mač smatralo da obasjava svet. Poznata nam je i legenda o Damoklovom maču. Mač je uvek bio simbol snage i atribut priznanja nekoga počevši od Jovanke Orleanke, lordova, krstaša, vitezova hrama... Setimo se samo čuvenih mačeva iz istorije i njihove uloge Ekskalibura, Durandala, Žojeza, čije su vrline uveličane u legendama ili istorijskim pričama. Shodno tome - mač je kroz vekove bio namenjen onima koji su ga nosili da pokažu svoje principe, donesu zakone i pokažu svoju snagu. U masoneriji razlikujemo tradicionalni i plameni mač. Plameni mač sa svojom vijugavom ivicom, je rezervisan za ČS koji tom stvaralačkom silom naoružava i inicira. Mačonoša ima svoj poseban mač. Od njega se retko odvaja, nosi ga i kada napušta svoje mesto. On nije jedini koji nosi mač u Loži. Njime raspolažu i ČS i Dvernik. To je prilično skorašnja praksa, ranije su sva braća nosila mač, na levoj strani, u koricama što je simbolizovalo jednakost braće bez obzira na pripadnost staležu. Danas se kolektivno nosi samo u sklopu određenih Rituala po naredbi ČS. Mačonoša svoj mač stalno drži, čak i kada sedi. To je ofanzivno oružje, oružje koje seče, odnosno borbeni mač. Pokušaću da pojasnim - kao što ima dve oštrice i njegova borba je dvostruka njegova "liturgijska" strana koja se odnosi na poštovanje obreda i njegova "ezoterična" strana koja se odnosi na poštovanje inicijacijskog napredovanja. Protiv svakog napada na duh rituala, kao i svake prepreke moralnom poboljšanju mora se boriti. Mač brata Mačonoše simbolizuje ove borbe, a član starešinstva nosi to ime jer lično ima iskustva u takvim borbama (naravno, iskustvo se samo pretpostavlja). Borba, čiji je mač materijalizovani znak, je u središtu svih inicijacija, za samospoznaju, ključ za unutrašnje znanje, za razumevanje drugih. Borba grubog kamena, da postane kocka. Bitka anđela protiv đavola, svetlosti protiv tame. Mač brata Mačonoše (Eksperta) je, dakle, mač svetlosti koji svaki put kada on ustane ili se pomeri u Hramu sa podignutim blistavim sečivom, plani poglede posvećenih da ih podseti da je moralno savršenstvo čoveka neprestana borba, svakodnevnih obračun sa dokazanim nepravdama i nejednakostima, protiv zloupotrebe moći, za slobodu mišljenja. Kada se Mačonoša kreće sa podignutim mačem, njegovo sjajno sečivo podseća Braću na ispravnost koju duguju. Zato mač brata Mačonoše nije pozorišni mač, ni perorez, već simbol među ostalim simbolima. Takođe, to je mač koji bi simbolično mogao kazniti krivokletstvo. Njegov nosilac čeka uputstvo da probode srce, ili da spase život.

Ovo bi ukrtako bio rezime uloge Mačonoše i šta on predstavlja u Loži. Sve to se može naći u različitoj literaturi i radovima druge Braće. Ono što sam još upitao sebe je - šta takva funkcija u Loži može doneti mladom majstoru, kao što sam ja (svakako po masonskom stažu, a ne po profanom dobu), osim ponosa što su braća imala poverenje u mene. Ono što sam prvo shvatio je važnost primene rituala na najrigorozniji način. Osvećenje samog mesta koje postaje Hram, na način da bi Inicijant cenio svoj prelaz iz profanog u sveto okruženje. Bez simboličnog putovanja se ne može preći iz profanog sveta. To simbolično putovanje nam daje Ritual i zato je jako bitno da shvatimo njegov potpuni značaj. Isticanje svih simbola, zahvaljujući ritualnoj šetnji. Stvaranje svesti o

tome da je važno dobro znati da bi lepo slušali i čuli. Inače, koliko god neko od braće bio nadaren interpretativnom simbolizmu, on u dubinu simbola ulazi tek posle mnogo godina unutrašnjeg rada. Ako brat nije nadaren i ako jedva radi on neće razumeti ništa, ili skoro ništa od ovih simbola i lišiće se svega što nam se nudi. Važnost dobrog poznavanja rituala kako bi mogli pravilno da odgovorimo na pitanja koje postavljaju učenici i pomoćnici, pa čak i braća majstori.

Takođe sam shvatio koliko je važno da budući učenik proživi intezivan i iznad svega jedinstven trenutak Inicijacije na najsavršeniji mogući način kako bi to pamćenje bilo što jače u njegovom životu. Uloga Mačonoše je tada veoma važna, jer budući inicirani za sada zna samo za Garanta i Pripremajućeg majstora a svo poverenje će ukazati njima u toku ceremonije. To isto važi i za sva ostala unapređenja, jer svako od njih je posebni deo masonskog života braće. Uloga, koju mi je Loža poverila, idealna je za bolje razumevanje i integraciju Rituala. Ovo je utoliko važnije za mene, koji sam sa obzirom na moje profano usmerenje, uvek imao problema sa simbolima. Neosporno je da Mačonaša, ili posle svega nevedenog više pristaje naziv Ekspert mora mnogo da uči samo zato što mora da bude na oprezu, i da ta budnost olakšava pristup simbolici sa jedne strane, ali i otvara mnoga nova pitanja o značenju svojih postupaka, jer ako bi se to sprovodilo bez ikakvog preispitivanja samo mehaničkim ponavljenjem, to bi bilo besmisleno.

brat V.M.

Požarevac, VNLS

66-3 Dva kamena

Zamisli, Brate, dva kamena.

Dva kamena, koja su se, slučajno, srela na putovanju.

Čvrsta, ali neobrađena, s mnogo neravnina, ispupčenja i hrapava...

I da to kamenje počnemo da 'udaramo", jedno o drugo.

Tako je i s brakom, suživotom, dvoje ljudi, (što važi i za društvo u celini), jer su ljudi različitog porekla, sistema vrednosti, različitih želja i potreba.

To je i prirodno, na početku, svakog zajedništva.

Ali, kako vreme prolazi, ("Putovanje" odmiče), kamenje počinje da biva sve glatkije i izbrušenije.

I, dođe trenutak kada se, ti, fino obrađeni kamenčići uklope u mozaik, koji pleni svojom lepotom i Svetlošću.

Tako je i s ljudima (Braćom), koja na putovanju ka Svetlosti,

stazom koju nam je odredio Veliki Arhitekta Univerzuma,

od inicijacije (neobrađenog kamena do M.:K.:U),

strategijom finog podešavanja i odmerenih koraka - Slobodnozidarskih tajni (3x),

postaju izbrušeni kamenčić koji se uklapa u "mozaik" - Slobodnozidarski Lanac.

Klesanjem, brušenjem, finom obradom,

u početku, tog neobrađenog kamena, s puno, neravnina, ispupčenja, naprslina, koje nestaju,

(iz)gradi se mozaik.

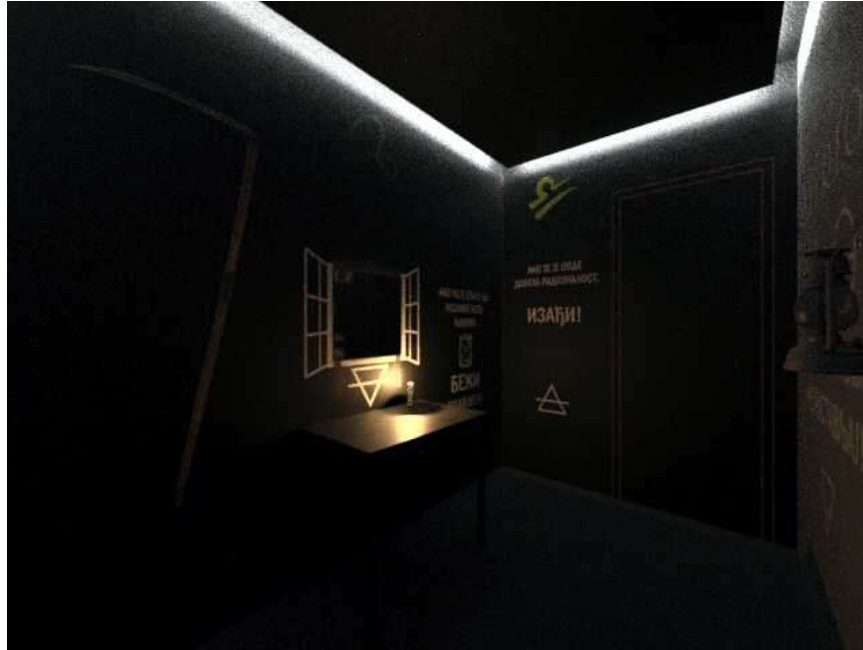
Tako i Braća, kao i kamenčići u mozaiku,

počinju da se uklapaju u Bratski Lanac,

spajaju, oslanjaju jedan na drugog, nastavljajući Putovanje ka Svetlosti - Izgradnji Hrama čovečnosti...

Br.S.Ć.Otilo

66-4 Sloboda, Jednakost, Bratstvo

Sloboda, jednakost i bratstvo su tri osnovna stuba na kojima počiva svako pravedno društvo i svaki istinski moralno uzvišen pojedinac. Ove vrednosti nisu samo teorijski ideali, već temelji na kojima gradimo svoju ličnu i kolektivnu budućnost. Kada ih posmatramo kao neraskidivu celinu, shvatamo da jedno ne može postojati bez drugog. U svetu punom izazova, ovi principi mogu biti svetionik koji nas vodi ka boljem, pravednijem i plemenitijem društvu.

O Slobodi

“I gledah pticu kako uzlete u vedro nebo okupano suncem. Leteše slobodno, uživajući u letu. Veselo i srećno. Zažmurih i sa njom leteh i ja, osetivši neizmernu slobodu i sreću”
Ž.J.

Sloboda je najdragoceniji dar koji čovek može imati. Ona nije samo odsustvo okova, već unutrašnji osećaj lakoće, mogućnost da biraš svoj put i da budeš ono što jesi. Sloboda je u misli koja se ne da ukrotiti, u reči koja se ne boji istine, u srcu koje kuca svojim ritmom, ne pod tuđom pesmom. Biti slobodan ne znači samo kretati se bez prepreka, već imati hrabrost, donositi sopstvene odluke, pa čak i grešiti. Sloboda je i odgovornost – prema sebi i drugima. Ona ne trpi nametnuta pravila, ali zahteva poštovanje granica koje čine svet harmoničnim mestom. U umetnosti, sloboda je inspiracija, osećaj kada melodija violine ne poznaje ograničenja, kada prsti plešu po žicama vođeni čistom emocijom. U ljubavi, sloboda je poverenje i razumevanje, jer samo tamo gde nema prisile, ljubav može da cveta.

Sloboda je san svakog čoveka, ali i izazov. Jer nije uvek lako biti slobodan – svet često

nameće lance nevidljive oku. Ali onaj ko je u sebi pronašao slobodu, nikada više neće biti zarobljen. Budi slobodan. Misli svojom glavom, osećaj svojim srcem, živi punim dahom. Jer život bez slobode nije ništa drugo do senka postojanja. Sloboda nije samo pravo, već i borba. Generacije su je sanjale, ginule za nju, branile je pesmom i perom, mačem i srcem. Ona se ne podrazumeva – mora se čuvati, negovati i osvajati iznova. Jer čim se uzme zdravo za gotovo, polako klizi iz ruku, nestaje u magli straha i pokornosti. Biti slobodan znači imati hrabrost da budeš svoj, čak i kada te drugi ne razumeju. Ne plašiti se da izgovoriš istinu, čak i kada je neugodna. Slediti svoje snove, čak i kada su puti teški. Sloboda u masoneriji zauzima centralno mesto i predstavlja jedan od temeljnih principa Bratstva, zajedno sa jednakosti i bratstvom. U masoneriji, sloboda oslikava unutrašnje stanje čoveka koje podrazumeva oslobođenje od neznanja, predrasuda i duhovnih okova. Masonerija uči da je čovek po prirodi slobodno biće, ali da ta sloboda dolazi s odgovornošću. Biti slobodan ne znači činiti šta god želimo, već postupati mudro, vođeni znanjem, etikom i moralnim vrednostima. Masoni veruju da prava sloboda dolazi iz prosvetljenja – iz težnje ka znanju i duhovnom razvoju. U masoneriji, sloboda se ogleda kroz:

- Slobodu misli i govora – Masonerija podstiče dijalog, razmenu ideja i poštovanje različitih mišljenja. Svaki mason ima pravo da misli svojom glavom i izrazi svoje stavove, ali uvek sa poštovanjem prema drugima.
- Slobodu od neznanja – Prosvetljenje je ključ slobode. Kroz simbole i rituale, masonerija uči svoje članove da tragaju za istinom, da ne prihvataju slepo autoritet i da se ne povode za manipulacijama.
- Slobodu vere – Masonerija nije religija, ali poštuje duhovnost svakog pojedinca. Svaki mason je slobodan u svom verskom uverenju, sve dok ono ne narušava osnovne principe bratstva.
- Slobodu delovanja – Masoni su pozvani da budu slobodni u svojim delima, ali i odgovorni. Njihova sloboda nije apsolutna već usklađena s dužnošću prema Bratstvu, društvu i ljudskim vrednostima.

U masoneriji, sloboda je tesno povezana s unutrašnjim radom na sebi. Mason prolazi kroz različite stepene koji simbolično predstavljaju oslobađanje od neznanja i slabosti kako bi dostigao viši nivo svesti i razumevanja sveta. Rituali i simbolika, poput svetlosti i tame, čekića i dleta, podsećaju masona da sloboda nije data, već se osvaja kroz rad na sebi. Pravi mason je slobodan čovek jer je svestan sebe, svojih ograničenja i svojih potencijala. Masonerija ne promovise anarhiju niti slobodu bez granica. Naprotiv, sloboda bez discipline vodi u kaos, a prava sloboda postoji samo kada je povezana s moralom, zakonom i poštovanjem drugih. Biti slobodan u masoneriji znači biti odgovoran – prema sebi, bratstvu i društvu. Sloboda u masoneriji nije samo pravo, već i dužnost. Ona je proces učenja, rasta i samospoznaje. Masonerija podučava da je najvažnija sloboda ona unutrašnja – sloboda od predrasuda, neznanja i straha. Samo onaj ko je istinski slobodan u duhu može razumeti pravu suštinu bratstva i jednakosti.

O Jednakosti

Jednakost je više od reči – ona je suština pravednog sveta. Bez nje, društvo postaje podeljeno, neujednačeno i surovo. Jednakost je više od ideala – ona je suština pravednog društva, osnova svakog istinskog progressa. Prava jednakost ne znači da smo svi isti, već da svako ima iste šanse, ista prava i istu vrednost, bez obzira na to ko je, odakle dolazi ili šta poseduje. Jednakost je pravo svakog čoveka da sanja bez ograničenja i da se njegovi snovi vrednuju podjednako kao snovi drugih. Ona ne poznaje boju kože, pol, veru ili imovinsko stanje. Pred pravim vrednostima, svi smo jednaki – rođeni sa istim dostojanstvom i istom težnjom za srećom.

Ali jednakost nije nešto što se samo po sebi podrazumeva. Kroz istoriju, ljudi su se borili za nju – da svako dete ima pravo na obrazovanje, da svaka žena ima pravo glasa, da svaki radnik ima pravo na poštnu platu, da se niko ne oseća manje vrednim zbog toga što je drugačiji. Borba za jednakost nije završena, jer gde god postoji nepravda, tu postoji i potreba da se ona ispravi.

Jednakost ne znači da svi imamo iste puteve, već da niko ne bude sputan preprekama koje mu nisu postavljene sopstvenim izborom. To znači da svaki talenat dobije priliku da zasija, da svaka ruka bude prihvaćena, da svaki glas bude saslušan.

U muzici, jednakost znači da svaki ton ima svoje mesto, svaki instrument doprinosi harmoniji, svaki izvođač ima priliku da se izrazi. Zamislimo svet kao veliki orkestar. Svaki instrument ima svoju ulogu, ali nijedan nije manje važan od drugog. Ako jedan ton izostane, harmonija se narušava. Tako je i sa ljudima – društvo može biti skladno samo kada svako ima pravo da doprinese, da se izrazi, da bude poštovan. Prava snaga čovečanstva leži u različitostima koje su povezane pravednošću i jednakim šansama za sve. Baš kao u orkestru, društvo je snažno samo kada svako ima šansu da doprinese i kada se različiti glasovi stapaju u jedan moćan akord pravde i poštovanja.

Zato ne okreći glavu od nepravde. Bori se za jednakost u svom okruženju, u svojim postupcima, u načinu na koji gledaš druge. Jer svet nije pravično mesto sam po sebi – mi ga činimo takvim. I tek kada svi budemo imali jednake mogućnosti da rastemo, učimo i volimo, moći ćemo reći da smo istinski slobodni. Jednakost je jedan od temelja na kojima počiva masonerija, zajedno sa slobodom i bratstvom. U masoneriji, jednakost ne znači da su svi ljudi isti u znanju, talentima ili sudbini, već da svi imaju jednaku vrednost i pravo na razvoj, bez obzira na poreklo, društveni status ili versku pripadnost. Svaki mason prolazi kroz stepenovano prosvetljenje, učeći simbole, rituale i filozofiju Bratstva. Znanje se ne nameće, već se otkriva kroz lično traganje i učenje.

Masonerija uči da su svi ljudi jednaki pred Velikim Arhitektom Univerzuma – simbolom Božanske ili univerzalne istine, bez obzira na to kako ga pojedinac shvata. Masoni dolaze iz različitih društvenih slojeva, ali unutar lože svi sede rame uz rame, bez obzira na titule i bogatstvo. U loži, vojnik može sedeti pored kralja, zanatlija pored učitelja, a trgovac pored naučnika – svi su Braća, povezani zajedničkim idealima i težnjom ka moralnom i duhovnom usavršavanju. Kecelja Masona nije statusna oznaka, već simbol njihove jednakosti i pripadnosti bratstvu. Masonerija podučava da istinska jednakost ne dolazi kroz materijalna bogatstva, već kroz intelektualni i moralni razvoj. Čovek je istinski jednak svom Bratu kada deli s njim mudrost, čestitost i plemenitost. Jednakost u masoneriji podrazumeva i odgovornost – svaki član Bratstva ima dužnost da živi u skladu s moralnim principima, da pomaže slabijima i da doprinosi opštem dobru. Biti Mason ne

znači imati privilegije, već nositi teret veće odgovornosti prema svetu i ljudima oko sebe. Iako masonerija nije politička organizacija, kroz istoriju je često bila pokretač društvenih promena koje su promovisale jednakost. Mnogi masoni su učestvovali u borbi za ljudska prava, ukidanje ropstva, pravo na obrazovanje i druge reforme koje su težile ka pravednijem društvu.

U tom smislu, masonerija ne propagira prisilnu jednakost, već pravednost – svet u kojem svako ima priliku da se razvija i bude vrednovan prema svojim delima, a ne prema spoljnim obeležjima.

Jednakost u masoneriji nije samo ideja, već živa praksa. Unutar lože, svi su Braća, povezani zajedničkim idealima. Masonerija uči da istinska jednakost dolazi iz poštovanja, znanja i morala, a ne iz materijalnih ili spoljašnjih vrednosti. Samo u takvoj jednakosti, Bratstvo može opstati i rasti, služeći kao svetionik pravde i čovečnosti u svetu.

O Bratstvu

Bratstvo je suština ljudske povezanosti, temelj na kojem počiva istinsko zajedništvo. Ono prevazilazi granice porekla, vere, nacije i društvenog statusa, povezujući ljude na dubljem, duhovnom nivou. Pravo bratstvo nije samo formalna obaveza, već svetinja – iskrena spremnost da stojimo uz nekoga ne zbog koristi, već zbog poštovanja, ljubavi i vere u zajedničke vrednosti. Bratstvo nije samo reč, već način života. Ono se ogleda u delima – u nesebičnoj podršci, u pružanju ruke kada je potrebno, u radosti zbog tuđeg uspeha, u spremnosti da podelimo i dobro i loše. Biti Brat nekome znači ne samo deliti sreću i tugu, već i biti snaga koja pomaže da se čovek uzdigne onda kada posrne. Pravi Brat nije onaj koji je uz nas samo u srećnim danima, već onaj koji ostaje i kada se tamni oblaci nadviju nad našim životom. Bratstvo je : Razumevanje i poštovanje – Pravi Brat

ne sudi, već sluša. Ne nameće mišljenje, već pruža podršku. Bratstvo je: Lojalnost i nesebičnost – Bratstvo je biti uz nekoga bez očekivanja nagrade. To je veza koja ne zavisi od interesa, već od iskrene posvećenosti.

Bratstvo je zajedništvo i pomoć – Svet postaje bolje mesto kada ljudi shvate da ne treba da se uzdižu iznad drugih, već da rastu zajedno. U masoneriji, Bratstvo je jedan od tri osnovna stuba, zajedno sa slobodom i jednakošću. Masoni su braća ne zato što su isti, već zato što dele zajedničke vrednosti – ljubav prema istini, moralnom razvoju i uzajamnoj podršci. Unutar Lože nema mesta sujeti, egoizmu ili podelama. Svi smo jednaki u težnji da postanemo bolji ljudi i da služimo višem dobru. Masonsko Bratstvo se ne svodi na formalnost ili prijateljstvo iz interesa. To je zavet da će svaki Brat uvek stajati uz svog Brata, ne samo u rečima, već i u delima. To znači pružiti pomoć u nevolji, ali i podstaći na ispravan put onda kada neko skrene sa njega. Kada bi svet razumeo istinsku vrednost Bratstva, sukobi bi nestali, a ljudi bi živeli u većem skladu. Bratstvo ne znači da svi mislimo isto, već da poštujemo jedni druge i uprkos razlikama. Ono ne znači odsustvo nesuglasica, već prisustvo volje da se prevaziđu kroz međusobno razumevanje. Pravo Bratstvo ne traži ništa zauzvrat, ali daje sve – vreme, reči, podršku, iskreno srce. Bratstvo je svetlost u tami, ruka spasa u trenutku slabosti, sidro koje nas drži stabilnim u oluji života. Ono ne poznaje granice ni prepreke, ne traži moć, već spaja ljude u plemenitosti i ljubavi. Bilo da je zasnovano na veri, zajedničkim idealima ili jednostavno čistom ljudskom odnosu, Bratstvo je ono što nas čini jačima, boljima i plemenitijima. Jer svet nije sačinjen od pojedinaca – svet je mreža Bratstva onih koji razumeju da smo svi deo iste velike porodice - čovečanstva.

Sloboda, jednakost i bratstvo nisu samo reči – to su principi koji nas čine boljima. Bez slobode, čovek je rob. Bez jednakosti, društvo je nepravdano. Bez bratstva, svet je hladan i sebičan.

Kada su ove tri vrednosti u ravnoteži, svet postaje bolje mesto. Kada ih živimo i prenosimo drugima, postajemo bolji ljudi. To je put ka istinskom prosvetljenju – ličnom i kolektivnom.

Ideali slobode, jednakosti i bratstva predstavljaju osnovne vrednosti koje su oblikovale savremene demokratske sisteme i društvene poretke. Ovi principi potekli su iz epohe prosvetiteljstva i postali simbol Francuske revolucije (1789), ali i inspiracija mnogim društvenim pokretima širom sveta. Danas se ovi koncepti tumače i primenjuju na različite načine, zavisno od političkog, ekonomskog i kulturnog konteksta. Svako od nas ima zadatak da ih ne samo poštuje, već i živi – kroz svoje postupke, reči i način na koji se odnosimo prema drugima. Jer samo kada ih istinski razumemo i primenjujemo, možemo stvoriti svet u kojem svi imaju šansu da budu slobodni, jednaki i povezani u Bratstvu ljudskosti.

Na Orjentu Šabac,

dana meseca februara 6025. g.i.s

Br. Ž.J. MKU

66-5 Masonerija između javnog i tajnog: može li tajna opstati u digitalnom dobu?

Masonerija predstavlja jedno od najpoznatijih i najdugovečnijih tajnih društava u ljudskoj istoriji. Njena privlačnost nije samo u mistici simbola i rituala, već i u neprekidnom balansiranju između onoga što se javno pokazuje i onoga što ostaje skriveno iza zavese. Međutim, ulaskom u digitalnu eru, pitanje tajnosti dobija sasvim novu dimenziju. Transparentnost se nameće kao imperativ savremenog društva, dok istovremeno državni i korporativni oblici nadzora stvaraju osećaj da je gotovo nemoguće ostati nevidljiv. Upravo taj paradoks – između zahteva za potpunom vidljivošću i želje za očuvanjem intime – postavlja pred masoneriju, ali i pred svako društvo, ključno pitanje: može li tajna opstati u digitalnom dobu?

U traganju za odgovorima oslanjam se na literaturu dostupnu u naučnim bazama, ali i na sopstvenu refleksiju. Moj cilj nije bio samo da prikupim činjenice, već i da proniknem u način razmišljanja slobodnomislećih ljudi koji su ovu temu obrađivali pre više od jednog veka. Pitanje koje sam sebi postavio glasi: da li stavovi koje su ti mislioci oblikovali u svom vremenu, mogu i danas biti pouzdano uputstvo u novom, digitalizovanom kontekstu?

U tom svom nastojanju posebnu pažnju privukao mi je rad objavljen u časopisu *American Journal of Sociology* u januaru 1906. godine, autora profesora Geoga Simmela, jednog od utemeljivača moderne sociologije na Univerzitetu u Strazburu.

Njegova studija, naslovljena *The Sociology of Secrecy and of Secret Societies*, i danas se smatra klasičnim delom. U njoj Simmel pokazuje da tajna nije puka društvena devijacija ili slučajan izuzetak, već osnovna, strukturna forma ljudskog zajedništva. Ovakav stav je probudio u meni pitanje da li je on možda bio mason? Međutim, ne postoje pouzdani istorijski dokazi da je on sam bio mason. Ni u nemačkim arhivama, ni u njegovim biografijama nema tragova o pripadnosti ložama. On masoneriju posmatra isključivo kao sociološki fenomen, primer društvenog poretka koji kombinuje javno i tajno, i koristi masoneriju da ilustruje svoje teorijske uvide o prirodi tajne. Upravo zato njegova misao može biti dragocena za masonsku refleksiju: ona nije zatvorena unutar bratstva, već dolazi spolja – sa akademske distance – i daje nam mogućnost da jasnije sagledamo sopstvene principe i iskušenja u savremenom dobu.“

Iz ovog razloga smatram važnim da sa vama podelim kako je Simmel došao do ovakvih zaključaka i da njegove uvide razmotrimo kroz prizmu današnjeg digitalnog doba. Moj zadatak ovde nije samo akademska analiza, već i prenošenje poruke: da razumevanje tajne kao temelja društvenog života može biti putokaz masoneriji – i svakome ko se pita kako očuvati unutrašnju snagu u vremenu u kojem je sve izloženo svetlu javnosti. Georg Simmel polazi od premise da svaki ljudski odnos počiva na određenom znanju koje osobe imaju jedne o drugima. Trgovac zna da kupac želi da plati manje, učitelj poznaje nivo znanja svojih učenika, a pripadnici iste društvene klase pretpostavljaju međusobno približno isti kulturni horizont. Ipak, ovo znanje nikada nije potpuno. Ono je uvek fragmentarno, obojeno ličnim predrasudama, ograničenim iskustvom i selektivnim otkrivanjem. Iz tog nedostatka potpunog znanja proizlazi jedan od velikih paradoksa društvenog života: zajednica ne može da opstane bez određene mere neznanja i prikriivanja. Kada bi ljudi jedni o drugima znali baš sve, odnosi bi izgubili svoju napetost i dinamiku. Nestala bi potreba za poverenjem, iščezla bi mašta i prestala bi da postoji nada u iznenađenje. Tajna je zato konstitutivni element svake interakcije – ona čuva individualnu posebnost, obezbeđuje prostor za zaštitu ličnosti i otvara mogućnost za idealizaciju drugog.

Na ovom mestu postaje jasnije i razumevanje masonerije. Masonska struktura kroz istoriju počiva na svesnom razlikovanju znanja i neznanja. Inicirani znaju više od onih koji tek ulaze u bratstvo, dok najviši stepeni poseduju saznanja rezervisana za mali broj izabranih. Tajnost u masoneriji nije samo štit od spoljnog sveta, već unutrašnji princip diferencijacije – ona gradi hijerarhiju i definiše put napredovanja. Onaj ko poseduje veće znanje, zauzima viši stepen; onaj ko ume da čuva tajnu, stiče poverenje i ugled među braćom. Na taj način, masonerija potvrđuje Simmelovu tezu: društvo se održava ne samo na osnovu onoga što znamo jedni o drugima, već i na osnovu onoga što ostaje skriveno. U toj ravnoteži između znanja i neznanja krije se istinska moć tajne – moć da oblikuje zajedništvo i da mu dâ dublji smisao.

Ako je tajna, kako je Simmel pokazao, prostor u kojem se društvo održava balansiranjem između znanja i neznanja, onda je sledeći ključni element poverenje. Ono što ne znamo o drugome, moramo dopuniti pretpostavkom – a ta pretpostavka je poverenje da ono što je rečeno ili obećano ima svoju istinitost. Na ovom mestu Simmel uvodi važnu razliku između greške i laži. Greška je nesvesno pogrešno uverenje, dok je laž svesna i namerna obmana. Ona (laž) ne samo da kod drugog stvara pogrešnu predstavu o stvarnosti, već prikriiva i pravu nameru subjekta. Upravo zato laž ima daleko razorniji učinak na društveni poredak od puke greške. U primitivnim zajednicama, gde su odnosi bili

neposredni, laž nije imala tako snažan efekat, jer su se obmane brzo razotkrivale. Međutim, u modernom društvu, koje počiva na složenim mrežama poverenja i pretpostavki koje pojedinac ne može neposredno proveriti, laž može ugroziti same temelje života. Simmel ovde koristi metaforu „kreditne ekonomije“: kao što finansijski sistem funkcioniše zahvaljujući poverenju u ono što se ne vidi neposredno, tako i društvo opstaje zahvaljujući pretpostavci da većina ljudi govori istinu. Ako se to poverenje jednom naruši, cela konstrukcija se ruši kao kula od karata.

Masonerija se upravo na ovom mestu prepoznaje kao društvo koje svoju egzistenciju gradi na zavetima poverenja i zakletvama. Član bratstva se obavezuje da neće odavati tajne ni najbližima, a to obećanje postaje temelj njegove verodostojnosti i osnova unutrašnje kohezije lože. Bez vere u to da će svaki mason čuvati ono što mu je povereno, masonerija bi izgubila smisao i raspala se. Tajna i poverenje u njenog čuvara neodvojivo su povezani: jedno bez drugog ne mogu postojati. Ako je poverenje temelj odnosa, onda je diskrecija njegov nevidljivi čuvar. Georg Simmel uvodi pojam diskrecije kao društvene forme koja nadilazi individualne motive i postaje opšti princip ljudskog zajedništva. Diskrecija znači da svaka osoba ima unutrašnju sferu koja je nedodirljiva, čak i kada nije izričito proglašena tajnom. Kao što materijalna svojina predstavlja produžetak ličnosti u spoljašnji svet, tako i „duhovna privatna svojina“ čini nevidljivi zaštitni krug oko individue.

Diskrecija, međutim, nije apsolutna. U poznanstvu ona podrazumeva da se ne postavljaju suvišna pitanja, u prijateljstvu i braku da se čuva minimum intime, a u profesionalnim odnosima da se jasno razgraniči šta sme, a šta ne sme biti otkriveno. Simmel upozorava: potpuna prozornost ubija odnos. Ako partneri u braku ili prijatelji otkriju baš sve, nestaje prostor za maštu, nadu i iznenađenje. Upravo taj prostor, sačinjen od neizrečenog i nedokučivog, čini da odnos zadrži životnost.

U masoneriji je diskrecija podignuta na najviši stepen. Čak i sam čin članstva dugo je bio predmet diskretnog ćutanja, a rituali i simboli prenose se u tišini, kroz inicijaciju i usmeno nasleđe. Time masonerija potvrđuje Simmelovu tezu: tajna ne uništava zajedništvo, već ga stvara. Bratstvo nije zasnovano samo na zajedničkom znanju, već i na onome što se deli isključivo među članovima i što ostaje skriveno pred spoljnim svetom. Simmel dalje ističe da tajna sama po sebi nije ni dobra ni loša – ona je neutralna društvena forma. U njoj se mogu skrivati i najuzvišenije vrednosti i najdublji poroci. Često se najplemenitija dela čuvaju od očiju javnosti iz skromnosti ili iz želje da se izbegne površno priznanje. Isto tako, mnogi poroci i grehovi ostaju u senci ne zato što ih zakon kažnjava, već zato što sami nose osećanje izolacije i stida. Tajna ima i svoju estetsku dimenziju: ona privlači, stvara napetost, budi očekivanje razotkrivanja. Privlačnost tajne najjače se oseća u trenutku njenog otkrivanja – otuda fascinacija društva ispovednom književnošću, političkim aferama, tračevima ili objavljivanjem poverljivih dokumenata. Tajna generiše dinamiku između moći skrivanja i iskušenja da se oda. U masoneriji je ova dinamika posebno izražena. Tajna nije samo instrument zaštite bratstva, već i izvor unutrašnje moći i prestiža. Samo posedovanje „skrivenog znanja“ daje osećaj uzvišenosti i pripadnosti nečemu većem. Ritual otkrivanja tajne tokom inicijacije predstavlja vrhunac masonskog iskustva – trenutak u kojem se napetost nagomilana u periodu čekanja, oslobađa i pretvara u osećaj moći, pripadnosti i posebnosti. Simmel nas dalje podseća da se tajna ne javlja samo u ličnim odnosima, već i u kolektivnim oblicima. Zato razlikuje potpuno tajna društva, čije postojanje uopšte nije

poznato, i delimično tajna društva, za koja se zna da postoje, ali čiji su ciljevi, unutrašnja pravila ili članstvo skriveni od spoljnog sveta. Potpuno tajna društva obično nastaju u uslovima represije – zavereničke grupe, banditske družine ili verske sekte koje deluju u ilegalni. Njihova tajnost je pitanje opstanka. Za razliku od njih, delimično tajna društva – poput masonerije – balansiraju između vidljivog i skrivenog. O masoneriji se zna, lože su javno prisutne, ali su unutrašnja učenja, simboli i rituali dostupni samo članovima. Upravo ta kombinacija javnog i tajnog daje masoneriji njenu specifičnu snagu i privlačnost.

Tajna društva imaju i dvostruku funkciju. S jedne strane, ona mogu biti utočište za nove ideje i inicijative dok su još krhke i ranjive. Tajna tada deluje kao inkubator – čuva seme dok ne sazri dovoljno da se pojavi u javnosti. S druge strane, tajna može biti poslednje utočište institucija i grupa koje gube moć i ugled. Povlačeći se u senku, one produžavaju svoje trajanje, ali često na putu ka nestajanju. Ova dvostruka funkcija jasno se ogleda i u istoriji masonerije. U pojedinim epohama masonerija je bila inkubator novih društvenih i političkih ideja – mesta gde su se negovale vrednosti tolerancije, bratstva i slobode u vreme kada one još nisu bile prihvaćene u širem društvu. U drugim epohama, naročito u vreme progona i zabrana, masonerija je u tajnosti pronalazila sklonište koje joj je omogućavalo da preživi. U oba slučaja, tajna se pokazuje kao prelazni oblik: ona ili priprema ideju za javnu scenu, ili omogućava instituciji da dostojanstveno sačuva kontinuitet do boljih vremena. Iz ove perspektive masonerija se može razumeti kao primer delimično tajnog društva koje je pronašlo ravnotežu između vidljivosti i skrivenosti. Njena moć leži upravo u tome što kombinuje oba principa: javnu filantropsku delatnost i diskretnu unutrašnju strukturu. To je ono što joj omogućava da opstaje vekovima – ne zato što je apsolutno skrivena, već zato što ume da odmeri šta se deli sa svetom, a šta ostaje u krugu bratstva.

Danas, u vremenu digitalizacije i globalizacije, fenomen tajnosti suočava se sa izazovima kakvi ranije nisu postojali. Društvene mreže, masovni nadzor i kultura transparentnosti doveli su do stanja u kojem se gotovo svaka aktivnost beleži, prati i deli. Biografije ljudi mogu se rekonstruisati pomoću nekoliko klikova, a ono što je nekada bilo poverljivo često postaje javno u trenu. Čini se da je prostor za tajna društva drastično sužen. Ipak, masonerija pokazuje da tajna ne nestaje, već se transformiše. Njeno postojanje više nije skriveno – mnoge lože imaju zvanične internet stranice, otvoreno govore o humanitarnim akcijama i učestvuju u društvenom životu. Ali unutrašnji rituali, simbolika i inicijacije ostaju nedostupni spoljnjem svetu. Upravo ta kombinacija javnog i tajnog omogućava njen opstanak: masonerija se oslanja na transparentnost kada je reč o filantropiji i društvenoj korisnosti, dok istovremeno čuva svoje duhovno jezgro u diskreciji. Simmelova „Sociologija tajne i tajnih društava“ podseća nas da je tajna konstanta društvenog života. Ona je neophodna u ekonomiji poverenja, u međuljudskim odnosima, u politici i kulturi. Tajna štiti individualnost, održava dinamiku odnosa i čini da društvo ne postane uniformno i beživotno. Zato je i u digitalnoj eri, uprkos iluziji potpune transparentnosti, pravo na tajnu i dalje ključno – kako za pojedinca, tako i za zajednice koje žele da sačuvaju svoj identitet.

Masonerija je istorijski oblik u kojem se ta univerzalna dinamika najbolje ogleda. Njena moć i privlačnost počivaju upravo na balansiraju između javnog i skrivenog. Ona je u isto vreme društvo zaštite ideja, izvor mitova i predmet fascinacije. U digitalnom dobu to balansiranje postaje još vidljivije: masonerija opstaje jer uspeva da tajnu pretvori u

simbolički kapital, a javnost u prostor svedočenja svojih vrednosti.
Pouka koju masonerija može ponuditi jeste jasna: tajna je ono što čuva razliku između ličnog i javnog, između pojedinca i kolektiva, između vidljivog i zamišljenog. Ona ne guši zajedništvo, već ga stvara. U svetu u kojem sve teži ka potpunoj vidljivosti, očuvanje prava na tajnu postaje ne samo privilegija, već i nužan uslov slobodnog i dostojanstvenog života.

Br. I.M.
Loža Usavršavanja "Solomonov Hram",
Niš